

Lasten ja nuorten tukiperhetoiminta

Toimintaohje 1.1.2025 alkaen

Perhepalvelut

1.11.2024

Sisällys

1 TUKIPERHETOIMINTA	3
1.1 Yleistä	3
1.2 Kiinnostus tukiperheenä toimimiseen	3
1.3 Tukiperhetoiminnan valmistelu	4
1.4 Tukiperhetoiminnan toteutus.....	5
1.5 Lapsen lääkkeet ja sairastuminen.....	5
1.6 Tukiperhesuhteen päättyminen.....	5
2 HOITOPALKKIO JA KULUKORVAUS	6
2.1 Hoitopalkkio	6
2.2 Kustannusten korvaus	7
3 TUKIPERHETOIMINNAN VEROTUS	7
4 VAKUUTUKSET	8
5 MUUT KORVAUKSET	8

1 TUKIPERHETOIMINTA

1.1 Yleistä

Tukiperhetoiminta on lapsen ja hänen perheensä auttamiseksi järjestettävä yleinen sosiaalipalvelu tai lastensuojelun avohuollon tukitoimi. Sosiaalihuoltolaki [28 §](#), Lastensuojelulaki [36 §](#). THL – Lasten, nuorten ja perheiden [sosiaalipalvelut](#).

Tukiperhetoimintaa voidaan järjestää esimerkiksi silloin, kun perheen ihmissuhteissa on vaikeuksia, perheellä on elämäntilanteeseen liittyvä kriisi tai vanhemmilla on sairautta tai väsymystä. Tukiperhettä voidaan tarvita tueksi myös vähäisen läheisverkoston tai lapsen erityistarpeiden vuoksi. Tukiperheessä lapsella on mahdollisuus saada uusia virikkeitä, kavereita sekä läheisiä aikuissuhteita, jotka tukevat lapsen kasvua ja kehitystä. Samalla tukiperhetoiminta auttaa lapsen omia vanhempia jaksamaan, tarjoamalla heille tilaisuuden hengähtää.

1.2 Kiinnostus tukiperheenä toimimiseen

Tukiperhetoiminnasta kiinnostunut perhe ohjataan ottamaan yhteyttä perhehoidon tukiyksikköön, jossa työntekijä alkaa selvittämään perheen valmiuksia ryhtyä tukiperheeksi. Perhehoidon tukiyksikön työntekijä kartoittaa puhelinkeskustelussa perheen mahdollisuutta toimia tukiperheenä, kertoo tukiperhetoiminnasta ja sopii tarvittavien lomakkeiden lähettamisestä ja palauttamisesta. Perhettä pyydetään palauttamaan tiedot **tukiperheestä lomake, salassapitositoumus sekä suostumus tilata rikosrekisteriotteet lasten kanssa vapaaehtoisena toimimista varten**.

Perhehoidon tukiyksikön työntekijä tilaa rikosrekisteriotteen Oikeusrekisterikeskuksesta (Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä). Rekisteriotteen esittämisestä tehdään kirjaus ja alkuperäinen rikosrekisteriote toimitetaan otteen henkilölle. Esitettävä rikosrekisteriote ei saa olla 6 kuukautta vanhempi. Mikäli tukiperhetoiminnan aikana tukiperhevanhemman puoliso vaihtuu, myös uuden puolison rikosrekisteriote tarkistetaan. Samoin toimitaan silloin, kun esimerkiksi tukiperheen täysi-ikäinen lapsi tai muu läheinen osallistuu lapsen hoitoon toistuvasti.

Lomakkeiden palaututtua sovitaan perheeseen kotikäynti ja tavataan mahdollisuuksien mukaan kaikki perheen jäsenet sekä tarkastetaan, että tukiperheen kodin tilat ovat toimintaan sopivat. Kotikäynnin jälkeen tukiperheeksi aikova kutsutaan tukiperhekoulutukseen.

Perhehoidon tukiyksikkö järjestää vuosittain tukiperhekoulutuksia Pohjois-Savossa. Tukiperhekoulutus on vuorovaikutteinen 7 tunnin pituinen kokonaisuus, jossa käydään läpi tukiperhetoiminnan käytänteitä ja

juridisia periaatteita. Koulutuksessa käsitellään myös lapsen oikeuksia sekä kiintymykseen, kehitykseen, kasvatukseen ja hoitoon liittyviä asioita. Samoin koulutuksessa käsitellään tukiperheen velvollisuuksia ja oikeuksia.

Toimintaa aloittavan tukiperheen on tärkeää saada valmennuksen kautta tietoa tukiperhetoiminnasta ja lapsiperheiden palveluiden sekä lastensuojelun avohuollon tukitoimien toteutuksesta. Rikosrekisteriotteiden tarkistamisen, kotikäynnin ja koulutuksen suorittamisen jälkeen tukiperheelle ehdotetaan sopivaa lasta tai lapsia tukiperhekäynneille. Aloittavan uuden tukiperheen esteettömyys tarkistetaan oman asuinalueen lastensuojelusta asiakaslapsen ollessa tiedossa (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä, § 64). Tukiperheprosessin läpikäyneestä perheestä tehdään Pohjois-Savon hyvinvointialueella hallintopäätös tukiperheeksi hyväksymisestä.

Tukiperhehoidossa käyvien lasten määriä ei ole säädetty perhehoitolaissa. Hoidossa olevien sekä uusien hoitoon suunniteltavien yksilölliset tarpeet ja hoidon tavoitteet tulee ottaa huomioon arvioitaessa, montako lasta voi olla samanaikaisesti hoidossa samassa perheessä.

1.3 Tukiperhetoiminnan valmistelu

Lapsen oma sosiaalityöntekijä arvioi tukiperhepalvelun tarvetta hyvinvointialueen työhöjeen (asiakaskohtaisen tukiperhepalvelun järjestämisen periaatteet) mukaisesti. Kun tukiperheen tarve on todettu, sosiaalityöntekijä täyttää yhdessä perheen kanssa tukiperhehakemuksen, joka toimitetaan perhehoidon tukiyksikköön salatulla sähköpostilla. Tukiyksikön työntekijä etsii kullekin lapselle sopivan tukiperheen. Sopivalta vaikuttavan perheen löydyttyä, työntekijä ottaa yhteyttä tukiperheeseen ja tiedustelee mahdollisuutta toimia kyseisen lapsen tukiperheenä. Jos perheen vastaus on myönteinen, välittää työntekijä tukiperheen tiedot lapsen omalle sosiaalityöntekijälle.

Lapsen oma sosiaalityöntekijä ottaa yhteyttä sekä asiakas- että tukiperheeseen ja sopii tutustumiskäynnin, johon myös itse osallistuu. Jos palvelun aloittamiseen päädytään, laatii sosiaalityöntekijä tukiperheen kanssa sopimuksen. Tukiperhesopimus on tukiperheen ja hyvinvointialueen välinen, joten sitä tehdään kaksi kappaletta. Tukiperhesopimuksen allekirjoittaa alueen johtava sosiaalityöntekijä. Tukiperhesopimusta ei tallenneta lapsen tietoihin eikä lähetetä huoltajille.

Sosiaalityöntekijä lähettää tukiperhesopimuksen HOP-keskukseen salatuna sähköpostina. HOP-keskus tallentaa sopimuksen Oima-järjestelmään, josta tukiperhe voi sähköisesti hakea palkkiot. Sosiaalityöntekijä varmistaa sopimuksen tekovaiheessa, että tukiperhe osaa hakea palkkiot Oima-järjestelmästä sekä antaa tarvittaessa ohjeet palkkioiden hakemiseen. Sopimukseen on kirjattava mahdollisimman tarkasti esimerkiksi lupa lapsen kuljettamiseen, kilometrikorvaukset ja lisäpäivät. Sopimuksen umpeutuessa laaditaan uusi sopimus ja lähetetään HOP-keskukseen, jos tukiperhepalvelun tarve jatkuu. Tukiperheet voivat hakea palkkioita vain HOP-keskukseen toimitettujen sopimusten mukaisesti, jonka vuoksi voimassa olevien sopimusten on ehdottoman tärkeää olla Oima-järjestelmässä.

Lapsen oman sosiaalityöntekijän tulee ilmoittaa perhehoidon tukiyksikköön, käynnistyykö toiminta ehdotetussa tukiperheessä. Vapaista tukiperhepaikoista tulee myös ilmoittaa perhehoidon tukiyksikköön. Perhehoitolaki määrää hoidettavien lasten lukumäärästä perhehoidossa. Vaikka tukiperhehoidossa käyvien lasten määrästä ei ole vastaavaa säädöstä, on lapsella oikeus yksilölliseen hoitoon ja huolenpitoon tukiperhekäynneillä. Tuettavien lasten yksilölliset tarpeet, kuten ikä, mahdolliset erityistarpeet ja palvelun tavoitteet, tulee ottaa huomioon arvioitaessa montako lasta voi olla samanaikaisesti tukiperhekäynneillä.

1.4 Tukiperhetoiminnan toteutus

Lapselle laaditaan tukisuhdesuunnitelma tai muu vastaava asiakassuunnitelma, jossa määritellään palvelun kesto ja toteutuksen ajankohdat sekä tavoitteet lapsen, hänen vanhempansa ja lapsiperheiden sosiaalityön tai lastensuojelun näkökulmista. Erityisen tärkeää on antaa tukiperheelle riittävä määrä tietoa lapsen erityistarpeista ja toiminnalle asetettavista tavoitteista. Samalla sovitaan yhteistyökäytännöt, jotka helpottavat lapsen sopeutumista tukiperheeseen. Tukisuhteet ovat aina yksilöllisiä ja toteutuksessa tulee huomioida lapsen ikä ja tarpeet. Sosiaalityöntekijä sopii tukiperhetoiminnan säännöllisestä raportoinnista. Tukiperhe toimittaa raportit kirjallisesti sosiaalityöntekijälle postitse tai sovitusti puhelimen välityksellä raportoiden. Suunnitelma ja raportit ovat lapsen asiakasasiakirjoja, jotka kirjataan asiakastietojärjestelmään.

Tukiperhetoiminnan aloitus on useimmiten hyvä sopia asteittain ensin päivätapaisilla tai yhdellä yön yli käynnillä lapsen ikä ja yksilölliset tarpeet huomioiden. Yleisin tapaamisen määrä on yksi viikonloppu eli kolme vuorokautta (perjantai-sunnuntai) kuukaudessa. Tarvittaessa voidaan sopia useammista tukikäynneistä, jotka voivat ajoittua myös arkipäiville, -illoille tai koulujen loma-ajoille. Toiminnassa on tärkeää noudattaa tehtyä sopimusta. Sosiaalityöntekijä arvioi lapsen tilannetta ja järjestettyjen tukitoimien vaikuttavuutta lapsen asiakassuunnitelmanneuvottelussa. Tukisuhteen alussa yhteyttä on hyvä pitää tiiviimmin. Sosiaalityöntekijä on säännöllisesti yhteydessä tukiperheeseen puhelimitse ja tukiperhe raportoi toteutuneista käynneistä lapsen omalle sosiaalityöntekijälle.

Perhehoidon tukiyksikkö järjestää tukiperheille perhekohtaista keskustelutukea. Tarvittaessa pyritään järjestämään myös työnohjausta tilanteen sitä vaatiessa. **Pohjois-Savon hyvinvointialueella järjestetään tukiperheille ja perhehoitajille vertaistapaamisia, virkistysiltoja sekä koulutuksia.**

1.5 Lapsen lääkkeet ja sairastuminen

Mikäli lapsella on lääkkeitä, tukiperhe hoitaa lapsen lääkityksen huoltajan antaman ohjeiden mukaisesti. Mikäli tukiperhe on epävarma lapsen lääkkeiden antamisesta, tukiperhe voi pyytää lapsen huoltajalta resepti nähtäväksi.

Lapsen sairastuessa kesken tukiperheviikonlopun ilmoitetaan siitä aina lapsen huoltajalle ja tukiperheviikonloppu keskeytyy. Sairasta lasta tukiperhevanhempien ei tarvitse hoitaa.

1.6 Tukiperhesuhteen päättymisen

Tukiperhesuhteen päättyessä lapsen oma sosiaalityöntekijä käy tukiperheen kanssa palautekeskustelun. Samassa yhteydessä keskustellaan myös tukiperheenä toimimisen jatkosta. Palautekeskustelun perusteella sosiaalityöntekijä ilmoittaa perhehoidon tukiyksikön työntekijälle perheen tilanteen, toiveet ja mahdollisuuden ottaa uusia tukiperhekävijöitä. Mikäli tukiperhesuhteeseen tai sen päättymiseen on liittynyt kuormittavia asioita, voidaan niitä käsitellä työnohjauksessa tai tukikeskusteluissa perhehoidon tukiyksikön työntekijän kanssa.

2 HOITOPALKKIO JA KULUKORVAUS

2.1 Hoitopalkkio

Tukiperhehoidon hoitopalkkioiden määrä vahvistetaan erikseen vuosittain (erillinen liite). Palkkioihin tehdään vuosittain automaattisesti tarkastus perhehoidon palkkioiden ja kulukorvausten tapaan sosiaali- ja terveysministeriön kyseiselle vuodelle vahvistaman työntekijäin eläkelain palkkakertoimen muutoksen mukaisesti ja kulukorvauksen määrä tarkistetaan elinkustannusindeksin mukaisesti.

Tukiperhetoiminnan käynnistyttyä, mikäli ennalta sovittu palkkio ei vastaa lapsen tukiperhehoidon toteutuksen vaatavuutta, tulee lapsen asioista vastaavan työntekijän ja tukiperheen yhdessä keskustella ja sopia hoitopalkkion tarkistuksesta.

- ✓ **Perushoitopalkkio**
 - Lähtökohtaisesti maksetaan perushoitopalkkio.
- ✓ **30 % korotettu hoitopalkkio**
 - Tilanteen tunteva sosiaalityöntekijä arvioi lapsen hoidon tai kasvatuksen yksilöllisin perustein ikätasoon nähden vaativaksi. Esim. tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee ikätasoaan enemmän aikuisen ohjausta, valvontaa tai muuta ympärivuorokautista perushoitoa.
- ✓ **50 % korotettu hoitopalkkio**
 - Tilanteen tunteva sosiaalityöntekijä arvioi käytössään olevien dokumenttien perusteella lapsen hoidon tai kasvatuksen yksilöllisin perustein ikätasoon nähden hyvin vaativaksi. Esim. tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee neurologisen erityisvaikeuden, psyykkisen voinnin tai pitkäaikaissairauden, kuten diabeteksen tai epilepsian, vuoksi aikuisen erityistä läsnäoloa, intensiivistä ohjausta ja valvontaa tai hoitotoimia.
- ✓ **100 % korotettu hoitopalkkio**
 - Alle 3 - vuotias lapsi tarvitsee ikänsä ja kehitystasonsa vuoksi aikuisen jatkuvaa ohjausta, valvontaa ja ympärivuorokautista perushoitoa. **Alle 3-vuotiaasta lapsesta maksetaan 100 % korotettu hoitopalkkio.**
 - Tilanteen tunteva sosiaalityöntekijä arvioi käytössään olevien dokumenttien perusteella lapsen hoidon tai kasvatuksen yksilöllisin perustein ikätasoon nähden erittäin vaativaksi. Esim. tilanteissa, joissa lapsi neurologisen erityisvaikeuden, psyykkisen voinnin, pitkäaikaissairauden tai vamman vuoksi vaatii aikuiselta jatkuvan läsnäolon, erittäin intensiivisen ohjauksen ja valvonnan sekä hoitotoimet.
 - Lapsen hoito on vaativaa ja lapsen erityisistä tarpeista on asiantuntijalausunto tai tarpeet ovat tunnistettuja ja asia on etenemässä selvittelyihin/tutkimuksiin mahdollista asiantuntijalausuntoa varten.
 - Tukiperheellä on valmiudet vastata erityishoidon tarpeeseen
 - Tukiperhe on käynyt tukiperhevalmennuksen tai perhe on pitkään toiminut tuki- tai sijaisperheenä ja osoittanut omaavansa vahvat valmiudet
 - Perhe on huolehtinut täydennyskoulutuksestaan ja sitoutuu jatkossa tietojen ja taitojen päivittämiseen

- ✓ **Vaativa tukiperhehoito, 200 % korotettu**
 - Suositellaan maksettavaksi tilanteissa, joissa **edellä mainittujen ikätasoon nähden erityisiin tuentarpeisiin vastaamisen edellytysten lisäksi:**
 - Tukiperhevanhemmalla on sosiaali-, terveydenhuolto- tai kasvatusalan perustutkintotasoinen koulutus
- ✓ **Vaativa tukiperhehoito, 250 % korotettu**
 - Suositellaan maksettavaksi tilanteissa, joissa edellä mainittujen edellytysten lisäksi:
 - Sosiaali-, terveydenhuolto- tai kasvatusalan korkeakoulututkinto tai perustutkintotasoinen koulutus peruskoulutus + soveltuva täydennyskoulutus esim. mielenterveys- tai päihdetyön erikoistumiskoulutus.

2.2 Kustannusten korvaus

Tukiperhehoidon kustannusten korvausten määrä vahvistetaan vuosittain (erillinen liite).

Tukiperheelle maksetaan lapsen kuljettamisesta aiheutuneita ennalta sovittuja matkakustannuksia. Kulukorvaus sisältää lapsesta aiheutuvat tavanomaiset kulut (esim. ruokamenot). Kulukorvaukseen kuulumattomien menojen korvauksesta tukiperheen tulee keskustella tukiperheessä olevan lapsen vanhempien ja/tai hyvinvointialueen sosiaalityöntekijän kanssa. Kustannusten korvaukset on vahvistettu erillisellä liitteellä.

Joskus on perusteltua sopia sosiaalityöntekijän kanssa, että lapsi käy lyhyempinä päiväkäynteinä esimerkiksi tutustumisvaiheessa tai iltahoidossa arkipäivinä:

- jos käynti on alle 6 tuntia, tukiperheelle korvataan 50 % palkkiosta ja kulukorvauksesta
- jos käynti on yli 6 tuntia, tukiperheelle korvataan päiväkohtainen palkkio ja kulukorvaus. Näihinkin korvauksiin lapsen tuen tarpeiden perusteella palkkion korotus kuten edellä

Huomioitavaa: Korvauksiin tehdään vuosittain automaattisesti tarkastus perhehoidon palkkioiden ja kulukorvausten tapaan sosiaali- ja terveysministeriön kyseiselle vuodelle vahvistaman työntekijäin eläkelain palkkakertoimen muutoksen mukaisesti ja kulukorvauksen määrä tarkistetaan elinkustannusindeksin mukaisesti.

3 TUKIPERHETOIMINNAN VEROTUS

Verotuksessa tukiperhetoiminta rinnastetaan lyhytaikaiseen perhehoitoon, josta säädetään perhehoitolaissa. Tukiperhetoiminnasta saatuja tuloja verotetaan tällöin vastaavasti kuin tulonhankkimistoimintaa harjoittavan perhehoitajan tuloja. Perhehoitajan verotuksesta on kerrottu lisää Verohallinnon ohjeessa [Perhehoitajan verotus](#).

Tukiperheen veronalainen tulo muodostuu tukiperhepalkkiosta ja kustannusten korvauksesta. Hoitopalkkio ei ole palkkaa vaan työkorvausta. Työkorvauksesta ei suoriteta työnantajan sosiaaliturvamaksua. Tukiperhepalkkiosta peritään kuitenkin KuEL-maksu ja ennakonpidätykseen sisältyvä sairausvakuutusmaksu. Kustannusten korvauksista saa samansuuruisen tulonhankkimisvähennyksen, jolloin niistä ei jää verotettavaa tuloa. Vähennyskelpoisia kuluja ovat hoidettavasta aiheutuvat kulut sekä tehtävästä aiheutuvat kulut.

Tukiperheen on tärkeää hakea *perhehoitajan verokortti* työkorvausta varten, jotta tukiperhehoidosta maksettavat kustannusten korvaukset huomioidaan vastaavina vähennyksinä jo ennakkoperinnässä.

Tukiperhehoidossa käyvän lapsen hyvinvointialue toimittaa ennakonpidätyksen hoitopalkkion ja kustannusten korvauksen yhteissummasta verokortin prosentin mukaan. Hyvinvointialue ilmoittaa tulorekisteriin kustannusten korvaukset tulolajilla 327, jolloin ne kirjautuvat verottajalla suoraan tulonhankkimisvähennyksiksi. Kustannusten korvausten lisäksi laskutetut kilometrikorvaukset hyvinvointialue ilmoittaa tulolajilla 328, jolloin **kilometrikorvaukset eivät kirjaudu suoraan tulonhankkimisvähennyksiksi, vaan tukiperheen tulee erikseen vaatia ne veroilmoituksella verovähennyksiksi hyvinvointialueelta laskuttamansa ja saamansa kilometrimäärän perusteella.** Pohjois-Savon hyvinvointialueen maksama kilometrikorvaus on korkeampi kuin verottajan hyväksymä matkakuluvähennys. Erotuksesta muodostuu verotettavaa tuloa.

4 VAKUUTUKSET

Henkilövahinkojen osalta hyvinvointialue on vakuuttanut tukiperhehoitajat ja sosiaalihuollon piirissä olevat lapset vapaaehtoisella henkilövakuutuksella. Tapaturmatilanteissa tulee käyttää julkisia terveystalouksia, kunnes hyvinvointialueen vakuutusyhtiöstä ilmoitetaan mahdollisesta yksityisestä lääkäriasemasta. Mikäli sattuneesta tapaturmasta on aiheutumassa terveydenhuollon kustannuksia sekä mahdollisesti pitempiaikaista haittaa, tukiperheen tulee ottaa viivytyksettä yhteys lapsen omaan sosiaalityöntekijään.

Sosiaalityöntekijä tai johtava sosiaalityöntekijä huolehtii vahinkoilmoituksen vakuutusyhtiöön. Tukiperheeltä tarvitaan lyhyt kuvaus siitä, miten tapaturma tapahtui sekä kuinka se vaikuttaa toimintakykyyn. Lapsen tapaturmassa tarvitaan lisäksi selvitys asianmukaisen valvonnan toteutuksesta tilanteessa. Vakuutus ei kata tukiperhevanhemman omaa vapaa-aikaa. Lasten osalta vakuutusturvassa on rajoituksia mm. kilpaurheilun sekä vaarallisten lajien tilanteissa.

Aineellisten vahinkojen varalle hyvinvointialueella ei ole vastuuvakuutusta. Vahingon tapahduttua on selvitettävä, kuuluuko vahinko asiakasperheen tai tukiperheen kotivakuutuksen korvauksen piiriin. Jos aineellista vahinkoa ei korvata vakuutuksesta, voi tukiperhe hakea lapsen oman sosiaalityöntekijän välityksellä korvausta vahingosta aiheutuneista kuluista. Hakemukseen on liitettävä kuvaus tilanteesta sekä selvitys asianmukaisen ohjauksen ja valvonnan toteutumisesta.

5 MUUT KORVAUKSET

Tukiperheille ei makseta käynnistämistä, kuten perhehoitajille. Jos palvelun kannalta lapsen yksilölliset erityistarpeet aiheuttavat tukiperheelle toiminnan alussa lisäkuluja, voi lapsen oma sosiaalityöntekijä harkinnanvaraisesti tehdä ratkaisun kuluja korvaamisesta/avustamisesta. Tulevat mahdolliset kulut on hyvä sopia jo sopimusta tehdessä.